

KATHARINA ZIMMER

ŽIVOT PŘED NAROZENÍM

Duševní a tělesný vývoj dítěte v matčině těle

ŽIVOT PŘED NAROZENÍM

Duševní a tělesný vývoj dítěte v matčině těle

Kdy začíná být člověk člověkem? A ještě nenarozené dítě už svou duší? Pokud ano, tak odkdy?

To jsou otázky, kterými se nejen rodiče, ale také filozofové a teologové obírají od nepaměti. Nové poznatky o vývoji dítěte v děloze nám osvětlují první fáze jeho života. Mnohem dříve, než jsme se doposud domnívali, se rozvíjejí smysly ještě nenarozeného dítěte a také mnohem dříve se rozvíjejí jemné struktury a schopnosti mozku. A co je pro budoucí rodiče obzvlášť důležité - již v děloze se vytvářejí první vztahy dítěte k rodičům.

Odpradáвна se lidé obírají otázkou, zda má plod svou vlastní duši. Neboli vyjádřeno moderněji - co dítě zažívá a jaké podněty přijímá ještě předtím, než přijde na svět?

A kdy vlastně začíná žít?

Není to tak dávno, kdy panovala domněnka, že nenarozené dítě je většinu času v mateřském lůně COSI necitlivého, hluchého k vnějším impulsům, COSI, co jen vegetuje.

Hromada buněk - tak si ještě dnes mnozí představují embryo.

Jako embryo označují vědci dítě v prvních osmi až dvanácti týdnech, pak už se mluví o plodu.

Člověk ho nevidí, necítí, dítě žije skrytým životem. Matka ho poprvé pocítí až po třech měsících, kdy už se plod dokáže pohybovat.

Ale již dávno předtím je to vysoce vyvinutá bytost, lidsky nezaměnitelná, se vším, co dělá člověka člověkem.

Ještě před několika lety panoval názor, že embryo prochází v první fázi vývojovými stádii, která jsou podobná zvířecím. Vědec Ernst Haeckel obhajoval v roce 1866 ve svém tzv. "biogenetickém zákoně" představu, že si člověk zopakuje během svého individuálního vývoje ve zkrácené formě všechna po sobě jdoucí stadia evoluce, tedy historii vývoje lidstva. To by znamenalo, že prochází např. vývojem od ryb k obojživelníkům atd.

Moderní embryologie tuto představu odmítla jako omyl.

Nicméně se bohužel tato teorie stále drží při životě a ještě dnes se ve světě na některých školách o tomto "biogenetickém zákoně" učí jako o radě platné skutečnosti. Pravdou ovšem je, že člověk žádnými podobnými stádii, jako např. stadiem ryb, obojživelníků nebo myší neprochází.

I když se nám to zdá být nepochopitelné, funguje v embryu už při velikosti necelých dvou milimetrů jeho vlastní mozek, který řídí jeho další vývoj. A když měří tři a půl milimetru, tzn. je staré asi 25 dní, již má všechny orgány: srdce, kůži, centrální nervový systém, játra, plíce, střeva a pohlavní orgány.

Mnohé o dosud neznámém životě nenarozeného jsme se dozvěděli teprve v posledních letech. Díky modernímu výzkumu pomocí elektronových mikroskopů, ultrazvuku a endoskopie (přímé pozorování dítěte v děloze pomocí speciálního snímacího čidla). Jsou to pozoruhodné poznatky, které zcela mění naše představy o životě dítěte v mateřském lůně.

Dosud jsme netušili, jak brzy se vytvoří malinký mozek s nepředstavitelně jemnou strukturou, jak brzy začíná pracovat, jak reaguje na vnější podněty, jak na ně odpovídá např. svými pohyby a jak brzy se ve všech těchto schopnostech ukazuje jeho první duševní existence. A podle posledních výzkumů se už ví, že již v prvních měsících po početí a pravděpodobně již v prvních týdnech se objevují první projevy jeho psychiky mezi matkou a vyvíjejícím se dítětem.

Život před narozením začíná v okamžiku splynutí zralého ženského vajíčka s mužským semenem. Od té chvíle začíná nepřetržitý vývoj, který končí až smrtí. Je neustálý. Nic se neděje bez přípravy, nic se neděje bez následků. Porod je jen přechodem.

Již od prvních dnů, kdy se zárodek zvaný elastocysta doslova zahrní ve sliznici dělohy a sroste s tělem matky, je přímo napojen na látkovou výměnu s matkou. Takto je vyživován a tak už se vyvíjí mezi matkou a dítětem první - pro další vývoj velmi důležité vztahy. Embryo se začíná podílet na všem, co ovlivňuje jeho matku, odráží se na něm to, co ona zažívá: radost, vzrušení, strach, starosti - to vše se odráží v rytmu srdečního pulsu, tím se to přenáší do krevního oběhu a do látek (např. do hormonů), které pak proudí celým tělem, také do malého embrya.

Dnes víme, že všechny duševní zážitky se odráží i v tělesných reakcích.

Když se lekne, bije srdce rychleji, když máme strach, polije nás pot. Tyto reakce jsou vyvolány hormony, které tělo v okamžicích intenzivního prožívání produkuje a pouští do krve. A z matčiny těla zachycuje (byť bez vědomí) mališské tělíčko tak signály pocitů a zážitků.

Kolem embrya se mezitím vytvořily dva obaly: vak blan vypíněný plodovou vodou, ve kterém dítě plave a obal zárodku - tzv. chorion. Tento obal později splyne s jednou vrstvou dělohy do tzv. placenty, plodového koláče. I tímto choriem, jehož výstupky zachycují výživné látky z matčiny krve, je vyvíjející se, dva týdny staré embryo spojeno vláknem, z něhož se později vyvine pupeční šňůra.

Ve třetím týdnu života začíná zvlášť dramatický vývoj embrya. Kolem 15. dne se objeví první žíly. A již o několik dnů později se vytvoří malé rozvětvení, které je neomírným náznakem. V prsou asi 1,7 mm velkého embrya se spojí dvě takovéto žíly do srdce. To je chvíle, kdy se po vynechání menstruace žena nechá vyšetřit, zda čeká dítě.

Mališské srdce je od počátku velmi výkonné. Zásobuje především v prvních týdnech rychle se rozvíjející mozek dítěte krví a tím také kyslíkem. To je nutné, aby se mozkové buňky mohly rychle rozmnožovat. Nejnovější výzkumy přinesly pozoruhodné poznatky: Jak ukazují pozorování elektronovým mikroskopem, vytvoří mozek již v sedmém týdnu našeho prenatalního života kontaktní místa, která předávají zprávy mezi jinými nervovými vlákny. Říká se jim synapse.

Dosud se mělo za to, že se vytvoří až po porodu. Zároveň s těmito kontaktními místy vznikají v mozku rozvětvená síťovitá spojení. Tak jsou předávány informace mnohem dříve, než se doposud uvažovalo, které přijímá embryo ze svého malého okolí: informace o poloze v děloze, o tlaku na své tělo nebo o rozdílech teploty. Jsou tedy vytvořeny předpoklady pro první zaznamenávání impulsů a zkušeností.

Vidíme, jak v prenatálním růstu do sebe všechny procesy pozoruhodně zapadají. Jeden umožňuje vznik druhého a všechny vznikající orgány se ve svém vývoji vzájemně podporují. Na začátku se vyvíjejí rychle především srdce a mozek. Tvoří tzv. první tělesně-duševní jednotku. Později jsou růstové procesy stále rozmanitější a také jejich vzájemné ovlivňování je složitější. Všechno, co vznikne, je okamžitě používáno - i když ve stadiu ještě nedokončeného vývoje. To také znamená, že všechny naše schopnosti se rozvíjejí už dlouho před porodem.

Zázrak tohoto vývoje lze nejlépe ukázat neodborníkovi na růstu paže a ruky. Podobně jako u srdce se vše děje v těžko představitelné rychlosti: kolem 28. dne jsou už viditelné tzv. pažní výrůstky (dvě malé boule na těle, tzv. končetinové pupeny). O tři dny později se začínají prodlužovat. Za další dva dny jsou opět delší a začínají se tvořit plošky budoucích dlaní. Již lze také rozeznat části paže a ruky. Kolem 41. dne se objevují prstíky a jsou vidět i lokty a pažní kosti. Celý vývoj našeho složitého uchopovacího systému, který je - jak dnes už víme - v těsném spojení s rozumem a řečí, trvá asi 14 dní.

V průběhu času se zapustí paže do ramen a vnitřní strany loktů se stahují k sobě. Také ruce se k sobě stále přibližují a jakoby náhodou se dostanou k ústům - k prvnímu hmatovému orgánu. Později se dostane palec do úst a dítě ho cucá. Dítě svou polohou připomíná hráče na trumpetu. Nohy se vyvíjejí podle stejného schématu, jen trochu později. Růst, pokud ho sledujeme v časové posloupnosti, probíhá v pohybu. Tento "růstový pohyb" je předstupněm připravujícím tělo k mechanismu uchopování. Jinak vyjádřeno: fixování paží a rukou na pozdějších kloubech probíhá podle budoucích potřeb pohybu. Jiné růstové pohyby, ohýbání nebo napřimování celého těla, se potom přidávají. Hlavou už se dá trochu otáčet - to je první chování embrya.

Když šloviček dokončí svůj embryonální vývoj, tedy asi po osmi týdnech, je jeho tělo již vlastně vytvořeno. Je tu už vše: ruce, nohy, vnitřní orgány, pohlavní orgány, oční víčka, prsní bradavky. Plod je velký asi 3 centimetry. Doteky okolo úst už začíná cítit. Začínají se vyvíjet i jeho čichové a chutlové smysly. A má už co chutnat - je tu nasládlá plodová voda, ve které plave. Začíná fungovat jeho smysl pro rovnováhu a rozvíjí se i sluch, takže o několik týdnů později může slyšet hlasy svých rodičů.

Dá se také říci, že plod je se všemi smysly a schopnostmi, včetně schopnosti reagovat pohybem, už sociální bytost. A už také asi cítí - i když svým způsobem, který se s naším způsobem citění ještě srovnat nedá - zda si ho rodiče přejí a zda ho milují. Každopádně je jisté, že tyto rané zážitky mají důsledky pro jeho pozdější život.

V devátém týdnu se podstatně zdokonaluje schopnost dítěte zaznamenávat vlivy svého okolí v matčině břiše a také schopnost pohybovat se. Na jemný dotyk na rtech už reaguje pohyby celého těla.

Dokonce i prsty se pokoušejí o pohyby, když se dotkneme dlaně - to je první znak uchopovacího reflexu, který lze pozorovat už krátce po porodu. Oční víčka jsou už také citlivá. Na dotek v jejich oblasti reaguje plod pohybem očí.

Nenarozené dítě toho dokáže pochopitelně víc než jen reagovat, dokáže víc než jen plnit přírodou naplánovaný genetický program. Umí vyvíjet vlastní činnost, která se stále přizpůsobuje jeho okolí a tím se zlepšuje.

První pohyby jsou v podstatě ještě naprogramované - všeobecné natahování a smršťování těla, první sací reflexy, stejně tak jako první polykání ve 12. týdnu. Nebo tzv. "rooting reflex" (ten později způsobuje, že se novorozenec při dotyku na tvář obrací okamžitě hlavou k dráždivému předmětu a tak např. najde prsní bradavku), dále kopání nohama, které později pomáhá dítěti při porodu. Ale je tu především mimika: Když přijde dítě na svět, disponuje už repertoárem výrazů, které udivují rodiče i všechny kolem. Aniž by ho to kdo učil, dokáže dát mimikou matce jasně najevo, zda se cítí dobře či nikoliv, nebo jestli mu něco chybí. Tyto schopnosti se rozvíjejí už v děloze, jak to můžeme vypožorovat pomocí ultrazvuku.

Především od druhé třetiny dozrávání, tedy asi od 10. týdne, kdy je plod asi 6 cm velký, má na rozvoj schopností dítěte stále větší vliv okolí a zkušeností. To je pochopitelné, neboť se čím dál více uplatňuje jeho smyslové vnímání. Obzvlášť rychle se vyvíjí hmat: na konci třetího měsíce je už značná část těla citlivá na dotek. Tyto doteky cítí dítě při svých vlastních pohybech a otáčení, ale také cítí pohyby matky nebo dotýká-li se matka svého vlastního těla. Pokaždé, když kůže plodu zachytí takový dotekový signál, předá ho do mozku; ten zpracovává signál a posílá dále. Každý dotekový signál pomáhá rozvíjet mozek a jeho vyšší schopnosti. Kromě toho potřebuje plod zažívat doteky kvůli harmonickému rozvoji nervového systému a jeho rovnováze.

O rovnováhu se stará především jeden smysl, který v tomto období už také pracuje, protože vyvinutým a schopným funkce se stal jak orgán ve vnitřním uchu, tak i tzv. labyrint, jehož pomocí se dítě orientuje podle zemské přitažlivosti, stejně jako mozková centra zpracovávají zprávy z labyrintu.

Podobně jako hmat má důležitý význam i smysl pro rovnováhu. Pročleňuje mozek dítěte.

Proto může matka dítěti při tomto vývoji pomoci, když chodí na procházky, pohybuje se a pracuje, protože touto činností podporuje rozvoj dítěte, aby bylo chytřejší.

Hmat a rovnováha jsou ponděčovány signály a informacemi, které plod zachycuje svaly a klouby - má vlastní vnímání.

Všechny tyto smysly umožňují dítěti, aby se ve svém malém světě pohybovalo a cvičilo se svým tělem (měnilo polohu, zaujímalo určité postavení v těle apod.) Když se plodu jeho poloha v lůně "přestane líbit", může ji svými pohyby změnit. Může si tzv. "udělat pohodlíčko". V děloze je ve druhé třetině těhotenství ještě dost místa na to, aby si dítě našlo tu nejlepší polohu. Také se o to snaží, a tím dále rozvíjí mozek. Takže vidíme, že již před 12. týdnem, kdy měří ve skrčené poloze 6-8 cm, může toho plod zažít už dost a už si dokáže sám pomoci.

Toto všechno se hezky poslouchá, ale každá činnost malého plodu je činnost složitá a mnohostranná. Vždy jsou totiž zároveň zapojeny smysly a pohybové schopnosti. Tyto síly ovšem nepůsobí nekoordinovaně. Mohou být užitečné jen tehdy, když působí ve smysluplném řádu. Takový řád vzniká tím, že mozek odděluje impulsy podněcující od impulsů tlumících. Správné rozlišení impulsů je pro plod stejně důležité jako později pro dítě nebo dospělého člověka. Řídí každé - i to nejnepatrnější - jednání. Zda strčí palec do úst, jestli vezmeme do ruky tužku, půjdeme hrát tenis nebo třeba opravovat televizor.

Jedině, když si toto plně uvědomíme, pochopíme, proč má mozek novorozeněte již tak široce rozvětvenou síť. Také pochopíme, že rozvoj jeho vnímání pokračuje tak úžasně rychle proto, že všechny smysly mohou pracovat už v mateřském lůně. Tím je dítě vybaveno pro specificky lidský život.

Ještě jednou si ujasněme: pohyb je jednou z nejrannějších schopností plodu. Pohyb je spolu se zdokonalováním smyslů také výrazem jeho duševního rozvoje představuje u člověka i u zvířete první prostředek bezeslovního dorozumívání. Pochopíme-li tuto souvislost, lépe poznáme také ohromný význam, který pohyb a schopnost vnímání mají v duševním a sociálním rozvoji dítěte a také v pozdějším vývoji.

Je pozoruhodné, jaké pokroky dělá plod mezi 9. a 12. týdnem díky společnému působení svých schopností. Na dotek na čelo reaguje otočením hlavy, aby se tomuto rušení vyhnul. Dokáže už při tom skrabatit čelo nebo zvednout varovně obočí.

Proporce plodu, který už nemá tak hlavičku přitlačenou k tělu jako embryo, se stále více podobají dítěti, a jeho obličej je čím dál výraznější a hezčí. Při pozorné prohlídce se pohlavní orgány dají už v 10. nebo 11. týdnu rozeznat.

V desátém týdnu si dítě dokáže docela šikovně počínat s pažemi a s rukama. Dokáže už zcela samostatně pohybovat buď loktem nebo zápěstím směrem k sobě nebo od sebe a dovede hýbat i palcem. Objevují se i malé nehtíky.

Při doteku na ústa už dítě ve 12. týdnu pozvedne horní ret. Na tváři se objeví něco jako úsměv, je to vlastně první sací reflex. Mezitím se k sání nepřipraví jen rtý, ale i celá ústa. Zatím dítě polyká jen trochu plodové vody a zhodnocuje v ní obsažené látky. Tato tekutina, ve které plod zpočátku volně plave - je totiž spojen s choriem, později placentou, jen pupeční šňůrou - má pro vývoj dítěte následující význam:

- 1/ umožňuje pravidelný růst,
- 2/ zabraňuje srůstu dítěte s plodovým měchýřem,
- 3/ chrání ho proti nárazům,
- 4/ podporuje volný pohyb
(přitažlivost zemská ve vodě tolik nepůsobí),
- 5/ stará se o stejnoměrnou teplotu.

Začíná čtvrtý měsíc a s ním přicházejí některé důležité změny v životě plodu dítěte. Od nynějška bude zásobován jen mateřským koláčem, placentou (ta je ve 4. měsíci silná asi 8 cm), a to jak kyslíkem, tak i výživnými látkami.

Vůbec začíná tělíčko fungovat jako samostatný, i když na matčině organismu závislý systém. Také krevní oběh tohoto, ve skrčené poloze asi 14 cm velkého dítěte, už je uzavřeným systémem. Ve 4. měsíci

přečerpá srdce plodu už 30 litrů krve za den - při narození to bude asi 350 litrů. Největší novinkou je však u dítěte to, že si vyvinulo vlastní regulaci, tzn. že jeho tělo už dokáže zvládnout a vyrovnat se s problémy látkové výměny, kterým je vystaveno např. tím, že je matka nemocná nebo příliš unavená.

Se vším se ale dítě vyrovnat nedokáže. Je bezmocné proti nedostatku kyslíku, když jím není dostatečně zásobeno skrze placentu (to se může stát, když je matka vystavena silným psychickým zátěžím, ale především tehdy, když kouří, bezmocné je také proti zárodkům nemoci, např. když je matka nakažena toxoplasmózou nebo zarděnkami. Je bezbranné také proti vrozené vlastnosti, která brání jeho vývoji, nebo proti účinkům škodlivých látek v embryonálním stadiu, které způsobily poruchu růstu.

Takovým rizikům by měla těhotná žena předcházet tím, že nebude kouřit, bude se rozumně stravovat, nosit volnější šaty, nebude pít alkohol a nebude brát žádné léky, kromě situací, kdy je její život ohrožen. Úlohou partnera je postarat se o to, aby se budoucí matka vyvarovala duševních otřesů.

Druhá třetina lidského vývoje v mateřském lůně je, jak jsme viděli, obdobím rychlého pokroku - dítě už je téměř připraveno na život venku: srdíčko v 5. měsíci silně a hlasitě tluče, je stetoskopem dobře slyšet. Stejně tak výrazné jsou i pohyby dítěte, které teď maminka může dobře cítit. Začínají růst vlasy i řasy a tělo je pokryto mastnou vrstvou, která chrání jemnou kůži. Dítě už měří asi 27 cm.

V přítmi dělohy už dítě začíná občas podřimovat. Přitom se stále víc přizpůsobuje matce a přejímá její rytmus dne a noci.

Mnoho lidí tvrdí, že se jim ve snu vrací situace z prenatálního života. "Mám pocit, jako bych ležel s ohnutými zády a skrčenýma rukama v hnědočerveném přítmi mateřského lůna. Kupodivu je tam dost velký hluk". Takvypráví o svém snu dospělý člověk. Je to jen představa o tom, jak to vypadá před narozením, nebo je to druh vzpomínek na základě reálné zkušenosti?

Stovky snů dospělých lidí, které byly na základě jejich podrobné těhotenské a porodní anamnézy přezkoumány vzhledem k možnému skutečnému obsahu každopádně dokazují, že určité zkušenosti učiněné v mateřském těle se nezapomínají. Mohou se znovu později objevit ve snech, v obrazech, které se dají reálně odpozorovat ze zážitků dospělých lidí. Jinak vyjádřeno: předporodní pocity se přelívají do pozdějších vědomě prožitých zkušeností. Tak se např. zdálo jednomu mladému muži, že seděl skrčený v úzké psí boudě, na kterou kopytem dorážel kůň. Z přezkoumání těhotenství jeho matky se zjistilo, že těsně před porodem spadla ze schodů a natloukla se.

Také plod má své sny. Jsou ovšem trochu jiné než naše. Nejen prostředí, ve kterém žije, ale i jeho schopnosti zážitků jsou omezenější než naše. Jeho zkušenosti jsou zlomkovité, bez souvislostí, kde by smysl byl dán větším horizontem zkušeností. Proto musíme jeho sny vidět v ještě větší zlomkovitosti a ještě méně uspořádané než sny trochu strašního dítěte. Stahy svalů, škytavka (ano, i tu může plod mít), dotyk rukou o pupeční šňůru, hlas matky, hluky tiché či hlasité, příjemné nebo nepříjemné, náraz do matčina břicha - všechny tyto podněty i když ho přímo nevzbudí, mohou se promítat v jeho snech. Především v souladu se zážitky matky se mu může zdát také o tom, jak je třeba zcela schované nebo že má strach apod. Člověk nemusí umět

pojmenovat pocity k tomu, aby je mohl zažít.

V této vývojové fázi živější činnosti mozku začíná dítě dítě své aktivity určitým způsobem porovnávat a utřídovat. Určitá činnost a zkušenosti se opakují zcela samostatně, určitá dráždění jako např. cumláni palce vyhledává dítě tehdy, když chce zažít něco příjemného, jiných věcí se naopak snaží vyvarovat.

Malý plod se stále více připravuje na život mimo matčino tělo. Jeho váha se zvětšila o podkožní tuk a v 6. měsíci dítě váží kolem 800 gramů. Také vyrostlo. Vzpřímené měří v této době asi 32 cm. Jeho plíce se vyvinuly natolik, že už může dýchat. Prozatím se jeho dýchací ústrojí plní plodovou vodou.

V posledních měsících před porodem dostává dítě skrze placentu z krve matky důležité obranné látky, např. gammaglobulin a ostatní obranné krvinky, které si matka vybuchovala během těhotenství proti nemocem jako jsou např. spalničky, ospála, černý kašel, neštovice nebo dětská obrna.

Ale nejen obranné látky činí dítě schopným života. Rovněž tak důležité jsou pocity, které matka předává svému ještě nenarozenému dítěti. Od nich odvisí nejen jeho blaho v děloze, ale také jeho pozdější duševní a tělesné zdraví.

Pokud prožívá matka během těhotenství mnoho úzkosti, zneklidní tím i dítě. Víme, jak silně novorozenci reagují na matčin puls. Zrychlený tep dítě zneklidňuje. To se dá velmi dobře pozorovat při vyšetření ultrazvukem. Když lékař při tomto vyšetření matce řekne, že se její dítě vůbec nehýbe, tak potom dítě začne jako na povel mávat nohama a rukama. Úlek matky nad lékařovým konstatováním vyvolá zvýšenou činnost hormonů a tím zrychlený puls, který alarmuje dítě. A to reaguje okamžitě.

Horší než občasná úzkost nebo stach pro jemný plod je, když ho matka odmítá. Svůj negativní postoj mu může dát značně pocítit tím, že zanedbává své zdraví a tak vědomě či nevědomě uvádí dítě do nebezpečí. Může také vyvolat havarijní situace - přehnaně sportovat, zanedbávat preventivní vyšetření, nosit příliš těsné oblečení nebo škodit dítěti alkoholem, nikotinem nebo jinou drogou. Často si svého jednání není ani plně vědoma. Dítě však tyto projevy nelásky zaznamenává a jeho vývoj je tím zpomalován nebo dokonce ohrožen. Následky takového negativního postoje se často objeví při porodu nebo v pozdějším chování dítěte.

Mnohé průzkumy naznačují, že matky, které své děti očekávají s radostí, mají většinou bezproblémový porod. Jejich děti se i později jeví jako duševně vyrovnanější. Naopak ženy, které těhotenství prožívaly s rozpornými pocity nebo dítě nechtěly, rodi většinou předčasně či s komplikacemi a jejich děti byly často nervózní a roztěkané.

Přirozeně, vždy tomu tak být nemusí. Jen se tím osvětluje, jak důležitý je vztah rodičů k ještě nenarozenému dítěti.

Devátý měsíc dítěti pořádně přidá na váze - 3 až 3,5 kilogramu. Vzpřímené měří 50-52 cm a získává ještě jednu důležitou schopnost. Na konci svého prenatalního života reaguje na to, když je na dělohu vrženo velmi jasné světlo: už vidí! Funguje i jeho poslední smysl.

Nyní je dítě již dobře připraveno na okamžik porodu. Určí si jej vlastně samo dovršením zrání. Tím, že předá hormony placentě, dá matčinu organismu signál (někteří odborníci míní, že placenta vyvolává porod sama). U většiny dětí se toto děje kolem 266. dne od početí.

Porod, konfrontace s vnějším světem, to byl cíl vývoje plodu v ochraně mateřského lůna - ne vytvoření hotové bytosti, i když se nám to v tom zázračném momentu může tak zdát, ale dosavadní vývoj dítěte byl jen přípravou na boj o přežití. To však také záleží na souhře všech schopností, které dítětko dostalo do vlnku.

Vztah souhry mezi matkou a dítětem má důležitou úlohu. Všichni vědci a lékaři zabývající se vývojem dítěte jsou zajedno, že bez pocitu, že je milováno, nemůže dobře prospívat. Trpí duševní osamělostí, deprivací a nedokáže se plně rozvinout - ani v mateřském lůně, ani později po narození.

SLOVO ZÁVĚREČNÉ:

Všechny poznatky, které jsme zde shromáždili, a ještě mnoho jiných poukazují jasně na to, že máme všechny důvody k tomu, abychom plod stejně jako embryo považovali za citlivého člověka, který hromadí zkušenosti a potřebuje lásku. To, co zažije v mateřském lůně, ho provází nejen jako nějaký "první cejch" obdobím jeho dětství, ale určí do jisté míry i tendence jeho vývoje v dospělosti.

Vývoj je něco plynulého, odvíjejícího se. Proto je okamžik porodu sice důležitý, ale je to pouze jakýsi přechod. Jen nám naznačuje, že dítě došlo a je připraveno k přesazení z matčina klína do klína lidské rodiny. Než uzraje natolik, aby si samo v životě poradilo, bude muset projít ještě několika takovými životními přechody - a do té doby uplyne ještě mnoho let.

Literatura:

Podle německého originálu knihy

Katharina Zimmer: DAS LEBEN VOR DER GEBURT

vydaného v nakladatelství Kösel v Mnichově
Spolkovým ministerstvem pro mládež rodinu a zdraví v Bonnu
(tisk Palatia Druck Heitzer GmbH 1987)

přeložil : Jiří Malůšek
odborně recenzoval : MUDr. Jiří Jeleník
jazykovou úpravu provedly : Marie Beyerová, Ludmila Šťastná